

**KANGASALA SUORAMA
VESIHUOLTOLINJAN ARKEOLOGINEN
INVENTOINTI 2013**

3.9.2013

FM Kerkko Nordqvist

TIIVISTELMÄ

Kangasalan Suoraman kylässä suoritettiin syyskuussa 2013 arkeologinen inventointi alueelle suunnitellun vesihuoltolinjan reitillä. Tutkimukset esi- ja jälkitöineen suoritti arkeologi (FM) Kerkko Nordqvist Suoramanjärventien vesi- ja viemärihankkeen tilauksesta. Tutkimusten tuloksena suunnitellun vesihuoltolinjan reitti tarkastettiin koko matkalta. Pirkanmaan maakuntamuseon tutkija Vadim Adelin alueen isojakokartan perusteella tekemän kartta-analyysin sekä aiemmin paikalle vuonna 2013 tekemän tarkastuskäynnin yhteydessä tekemien havaintojen pohjalta tiedettiin, että vesihuoltolinjan reitille osuu Suoraman kylätontti. Kylätontin alue tarkastettiin inventoinnin yhteydessä ja tällöin maastossa määriteltiin myös yhdessä maanomistajien kanssa linjaus, jonka noudattaminen ei tuhoa kylätontin aluetta eikä vaadi jatkotoimenpiteitä. Kylätontin lisäksi inventointialueelta ei löydetty yhtään esihistoriallisen tai historiallisen ajan löytöä tai rakennetta, joka kuuluisi muinaismuistolain mukaisen suojelun piiriin, eivätkä tutkimukset täten anna aihetta suojelutoimille tai jatkotutkimuksille.

KANGASALA SUORAMA – VESIHUOLTOLINJAN ARKEOLOGINEN INVENTOINTI 2013

SISÄLLYSLUETTELO

ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT	2
Inventoinnissa löydetyt ja tarkastetut kohteet	2
JOHDANTO	3
Tutkimusalue	3
Tutkimusten tarkoitus ja menetelmät	5
Tulokset ja yhteenveto	6
Inventoinnissa löydetyt ja tarkastetut kohteet	7
LÄHTEET	8
KOHDEKUVAUKSET	9
Kangasala Tuomaala (Suorama)	9
LIITTEET	15
LIITE 1 Digitaalikuvaluettelo	15
LIITE 2 Karttaluettelo	16

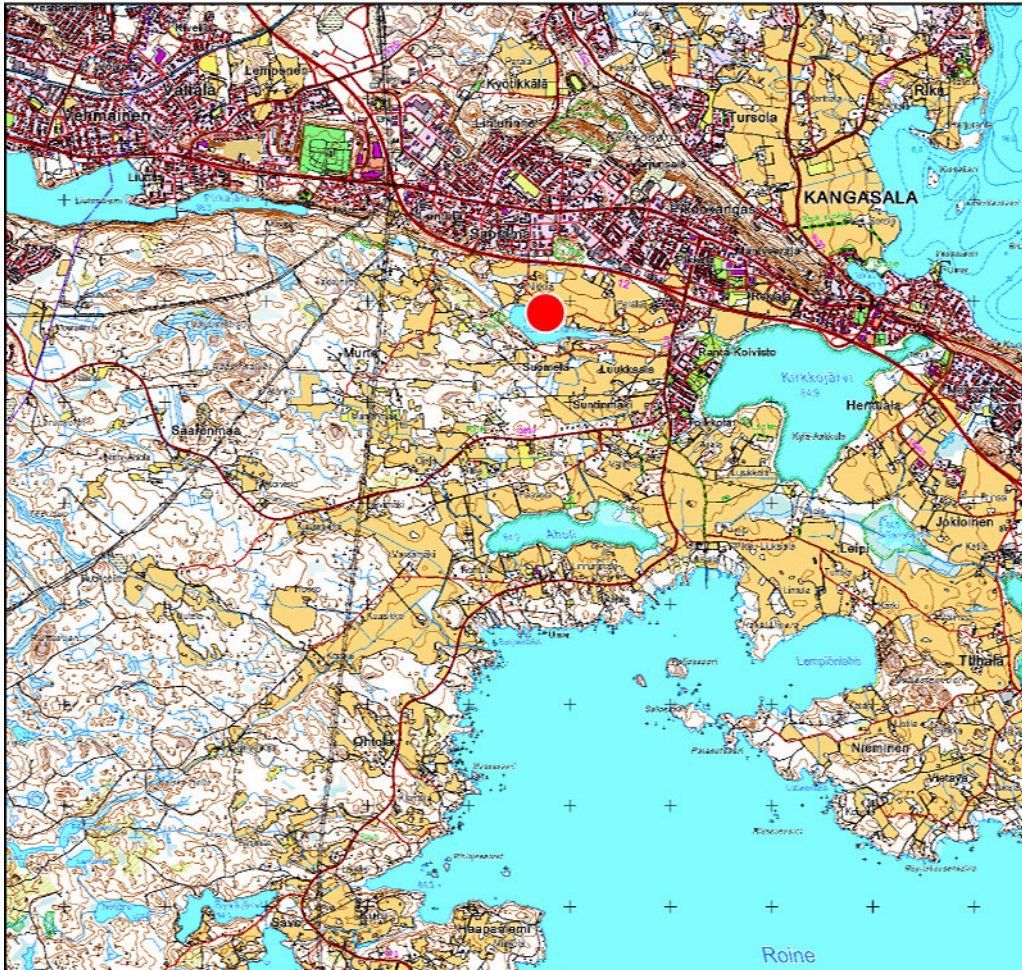
Kannen kuva: Kangasalan Suoraman kylätontti (oikealla kumpareella) ja ympäröivää peltomaisemaa. Kuvattu luoteesta. 3.9.2013 . Kerkko Nordqvist.

ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT

Tutkimusalue:	Kangasala Suorama
Tutkimuksen laji:	Vesihuoltolinjan arkeologinen inventointi
Kenttätyönjohtaja:	FM Kerkko Nordqvist
Kenttätyöaika:	3.9.2013
Tutkitun alueen koko:	1400 x 30–150 m (noin 10 ha)
Tutkimusten tilaaja:	Suoramanjärventien vesi- ja viemärihanke
Tutkimusalueen sijaintitiedot:	Karttalehti M4213L (TM35) P=6818087–6817771 I=340504–341750 (inventoidun alueen läntisin ja itäisin piste) Z=92–100 m mpy
Tutkimusalueen kiinteistötiedot (Suoramanjärventien vesi- ja viemärihankkeeseen osalliset kiinteistöt):	Ristola 211-452-11-1 (Risto ja Marja Arvonen) Perälä 211-452-11-0 (Ari Arvonen) Kissalanmäki 211-452-1-95 (Ulla Arvonen) Mäenpää 211-452-1-44 (Katri Valkama ja Petri Teinilä) Pikku-Rantala 211-452-9-34 (Riitta Nikkilän kp) Jukkala 211-452-9-4 (Ritva Hurme) Tuomaala 211-452-1-145 (Seppo Kaisko) Nikkilä 211-452-4-262 (Pekka Miettinen) Kesämäki 211-452-1-38 (Kari-Pekka Iivosen kp)
Löydöt:	-
Aikaisemmat tutkimukset:	V. Adel 2.5.2013, historiallisen kylätontin tarkastus
Aikaisemmat löydöt:	-
Kertomukseen liittyvät kuvat:	Pirkanmaan maakuntamuseon tietokanta, KYY 119
Alkuperäisen tutkimuskertomuksen säilytyspaikka ja kopiot:	Pirkanmaan maakuntamuseo, kopiot Museovirasto ja tutkimuksen tilaaja (sähköinen versio)

JOHDANTO

Kangasalan Suoraman kylässä suoritettiin syyskuussa 2013 arkeologinen inventointi alueelle suunnitellun vesihuoltolinjan alueella. Tutkimukset esi- ja jälkitöineen suoritti arkeologi (FM) Kerkko Nordqvist Suoramanjärventien vesi- ja viemärihankkeen tilauksesta. Pirkanmaan maakuntamuseossa yhteyshenkilönä toimi tutkija Vadim Adel.

Kartta 1. Tutkimusalueen sijainti. Pohjakartta © Maanmittauslaitos, 2013. MK 1:75000.

Tutkimusalue

Tutkimusalue sijaitsee Kangasalan kunnan länsiosassa, Suoramanjärven (89,2 m mpy) pohjoisrannalla noin 3 km Kangasalan kirkosta länteen. Inventoitu alue sijoittuu Lahdentien (nro 12) ja Suoramanjärven väliin ja suunniteltu runkolinja seuraa Suoramanjärventietä, ulottuen Suoramanjärventie 30 kohdalla lännessä Suoramanjärventie 171 kohdalle idässä. Maaperäkartan (214102 Kangasala) mukaan vallitsevat maalajit alueella ovat savi, hiesu ja hieno hietta ja suunniteltu vesihuoltolinja kulkeekin pääasiassa savisilla pelloilla ja osin kivisillä/kalliosydämisillä kumpareilla (92–100 m mpy) 50–500 m päässä järvenrannasta.

Kangasalan ydinalueen järvet ovat kuroutuneet Ancylosajan (n. 9000–7000 eKr.) kuluessa tai lopulla eikä Litorinameri (7000–2000 eKr.) enää ulottunut alueelle (Virkkala 1949: 20). Kivi- ja pronssikautisten (9000–500 eKr.) pyyntikulttuurien asutusta ajatellen tutkimusalueella erottuu joitain pääpiirteittäin potentiaalisia, joskin melko korkealla sijaitsevia

rantamuodostumia (n. 95 m mpy), joista osa osuu suunnitellun vesihuoltolinjan reitille. Myöhempääkin asutusta ajatellen merkittävä on myös itä-länsisuuntainen vesireitti jonka on ajateltu johtaneen Vesijärvestä ja Roineesta lähteneen, Suoramanjärven kautta kulkenutta itä-länsisuuntaista järviketjua pitkin Pyhäjärveen (Suvanto 1949: 82).

Ennen tutkimuksia vesihuoltolinjan alueella tiedettiin olevan Suoraman historiallinen kylätontti (V. Adel, tarkastus 2.5.2013). Ensimmäinen maininta Suoramasta on vuodelta 1499 jolloin Niells Hemingzsson Suoramaa on toiminut Padasjoen talvikäräjillä katselmusmiehenä. Suoraman kylä mainitaan ensimmäistä kertaa maakirjoissa vuonna 1540, jolloin alueella on sijainnut neljä taloa: Musula eli Rantala, Aatola, Tuomola ja Nikkilä – Suorama nimen lisäksi kylä esiintyy lähteissä nimillä Sorama, Soorma, Suoramma (Suvanto 2001: 514–516). Kuten Kangasalan keskusalueen muutkin kylät, myös Suoramalla voi olla keskiaikaiset, jopa rautakautiset juuret (Suvanto 1949: 82, 114): lähistöltä tunnetaan pari myöhäisrautakautista (n. 600–1000 jKr.) kalmistoa (Jauhia [211010001] ja Liuksialan kappeli [211010022] 1,5 ja 2,5 km kaakkoon). Suoraman vanhin asutus sijainnut juuri Suoramanjärven pohjoisrannalla: Kuninkaankartastossa 1700-luvun lopulta Suoraman kylätontin lisäksi asutusta on merkitty myös järven luoteispuolelle ja torppa järven itäpäähän (Alanen & Kepsu 1989: 270).

Kartta 2. Tutkimusalue 1800-luvun alun (?) pitäjänkartassa (www.vanhakartta.fi).

Kylätontin lisäksi inventointialueelta ei tunnettu etukäteen muinaisjäännöksiä tai irtolöytöjä. Suoraman kylän Tuomaalasta ilmoitetuksi löydetty kivikirveen katkelma (KM 21602; ks. Tiitinen 1993) on löytäjän (S. Kaisko suultiedonanto 3.9.2013) mukaan löydetty Tuomaalan tilan Lahdentien pohjoispuolella sijainneilta perunamailta, joiden paikalla sijaitsee nykyään rivi-/pientaloalue. Tutkimusaluetta lähimmät muinaisjäännökset ovat siis em. rautakautiset kalmistot, Lemposen [1000017649], Vatialan [1000017648] ja Leipin [1000017515] historiallisen ajan kylätontit, Lerun [1000017521] torppa ja Liuksialan kuninkaankartano [1000001945]. Lähimmät kivikautiset asuinpaikat ovat Kirkkojärven rannalla sijaitsevat Kirkko-Aakkula 1 ja 2 [211010027].

Kartta 3. Tutkimusalue vuoden 1847 (viimeistely 1892) pitäjänkartassa (digi.narc.fi).

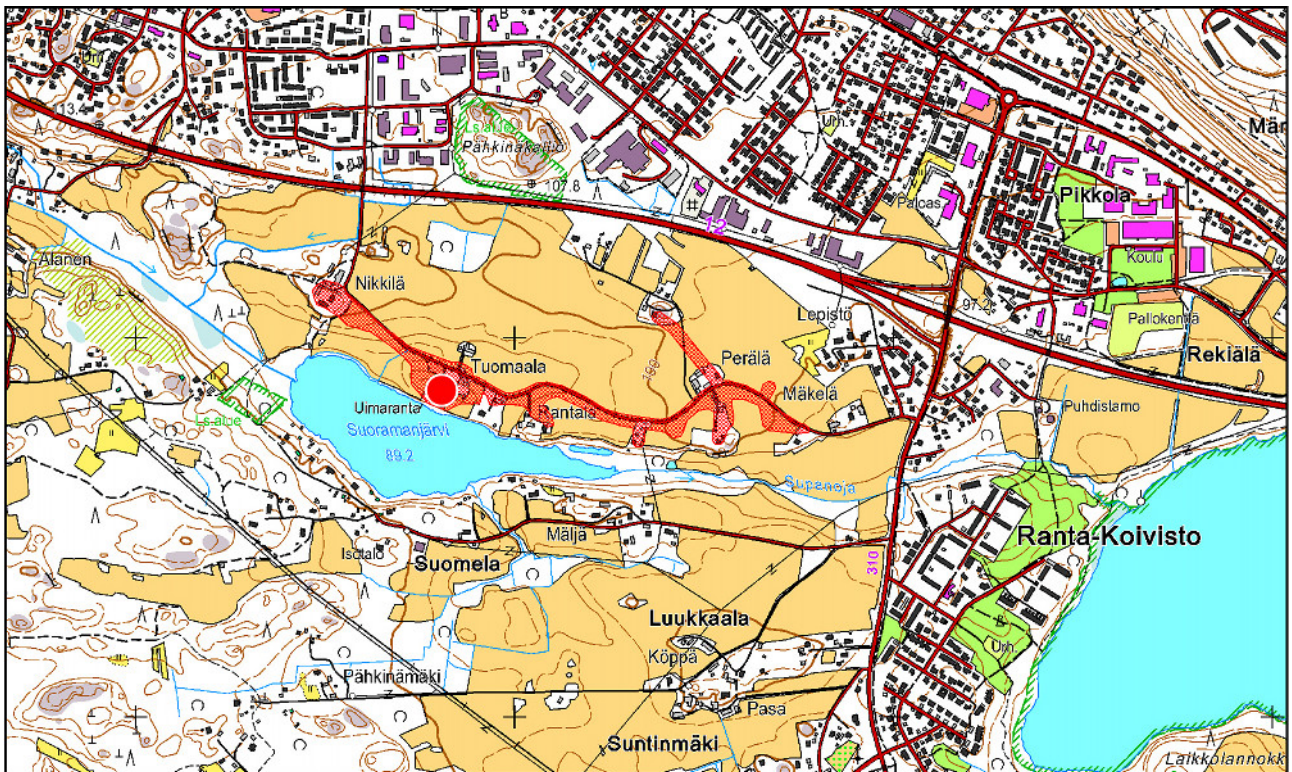
Tutkimusten tarkoitus ja menetelmät

Inventoinnin tarkoituksena oli tarkastaa tulevan vesihuoltolinjan alue tuntemattomien muinaisjäännösten varalta, sekä arvioida tuhot joita suunniteltu vesihuoltolinja mahdollisesti aiheuttaisi kylätontin alueella. Aiemmin vuonna 2013 kylätontille tehdyn rantasaunan rakentamiseen liittyneen tarkastuksen yhteydessä (V. Adel 2.5.2013) tontin alueesta oli tehty historiallisten karttojen kartta-analyysi, jolloin aluetta kuvaava isojakokartta 1700-luvulta asetoitiin nykykartalle. Tämä aineisto oli käytettävissä myös tätä inventointia tehdessä ja sen perusteella kylätontin alue tarkastettiin maastossa. Kylätontin alueen tutkimuksissa keskityttiin rikkoutuneiden maastonkohtien pintapoimintaan ja näkyvien rakenteiden visuaaliseen havainnointiin. Lisätietoa paitsi kylätontin, myös muun tutkimusalueen viimeisen noin sadan vuoden käyttöhistoriasta hankittiin lisäksi haastattelemalla useiden nykyisten talojen isäntäväkeä (S. Kaisko, M. Kaaja, J. Hurme, P. Miettinen, S. Luokkanen, M. Juvonen), joiden kanssa keskusteltiin myös vesihuoltolinjan mahdollisista linjauksista kylätontin alueella (ks. kohdekuvaus). Alue dokumentoitiin valokuvaamalla ja sanallisesti.

Kylätontin ulkopuolinen alue käytiin läpi systemaattisesti normaaleja inventointikäytäntöjä noudattaen. Tehtävänasettelun mukaisesti maastossa tarkastettiin koko vesihuoltolinjan linjaus (runkolinja ja siitä kiinteistöihin vedettävät linjat), sekä käytettävissä olevan ajan ja olosuhteiden puitteissa sen läheisyydessä olevia, maastonmuodoiltaan ja muilta ominaisuuksiltaan muinaisjäännösten kannalta potentiaalisia alueita. Tämä tapahtui paitsi tarkastamalla ja pintapoimimalla avoimia maastonkohtia (pellot, tieleikkaukset), myös havainnoimalla maanpinnalle näkyviä rakenteita. Havainnointiolosuhteet olivat melko kohtuulliset: pääosa alueesta oli peltoa, joka oli äskettäin puitu ja sängellä ja arvioilta noin 30–40 % maanpinnasta oli auki/näkyvissä. Koska muutamassa pelloille tehdyssä n. 30 x 30 cm lapionpistossa maaperän havaittiin olevan tiukkaa savea, ei peltojen systemaattista koekuoppittamista pidetty tarkoituksenmukaisena alueen topografia ja käytettävissä oleva

aika huomioon ottaen. Pieni osa tutkimusalueesta oli talojen pihamaita, joille koekuoppia ei myöskään kaivettu.

Jälkitöiden yhteydessä kenttämuistiinpanot kirjoitettiin puhtaaksi ja maastohavainnot siirrettiin kartalle. Pohjakarttana on käytetty Maanmittauslaitoksen Avoimien aineistojen tiedostopalvelusta (<http://www.maanmittauslaitos.fi/aineistot-palvelut/latauspalvelut/avoimien-aineistojen-tiedostopalvelu>) saatuja digitaalisia maasto- ja peruskarttarastereita; sijaintitiedot on ilmoitettu ETRS-89 koordinaatteina. Digitaaliset kuvat ovat on luetteloitu Pirkanmaan maakuntamuseon kuvatietokantaan. Alkuperäinen tutkimusraportti on Pirkanmaan maakuntamuseon arkistossa ja kopio siitä on toimitettu Museoviraston arkistoon, sekä sähköisenä muodossa tutkimuksen tilaajalle.

Kartta 4. Tutkimuksissa tarkastetun Suoraman kylätontin sijainti (pallo) ja tutkimuksessa inventoitu alue. Pohjakartta © Maanmittauslaitos, 2013. MK 1:20000.

Tulokset ja yhteenveto

Tutkimusten aikana suunnitellun vesihuoltolinjan reitti tutkittiin koko matkalta ja alueella sijaitsevaisi tiedetyn Suoraman kylätontin alue tarkastettiin. Suoraman kylä on mainittu ensimmäisen kerran vuonna 1540, jolloin paikalla on ollut neljä taloa, ja myös isojakokartassa tontille on merkitty neljä rakennusta. Näistä rakennuksista ei ole enää olemassa mitään maanpäällisiä merkkejä; nykyinen rakennuskanta on peräisin 1800- ja 1900-luvuilta. Tarkastuksen perusteella vain kylätontin läntinen osa voidaan rajata muinaisjäännöksi; pääosa alueesta on edelleenkin asuttua tonttimaata, ja kuuluu kategoriaan muu arkeologinen kulttuuriperintökohde. Kylätontin alue on osin tuhoutunut myöhemmän asutuksen ja viljelyn vaikutuksesta, mutta joitain osia siitä voinut säilyä etenkin nykyisen pihamaan länsiosan alueella. Kylätontin aluetta koskevat mahdolliset vesihuoltolinjan linjaukset käytiin paikanpäällä läpi yhdessä Suoramäntjärventien vesi- ja viemärihankkeen edustajien kanssa ja

tällöin määriteltiin myös linjaus, jonka noudattaminen ei tuhoa kylätontin aluetta eikä vaadi arkeologisia jatkotoimenpiteitä – tämä linjaus kulkee alueilla, joilla on jo aiemmin suoritettu kaivuutöitä tai jotka ovat olleet tai ovat edelleen kynnettyä peltoa (kartta 8).

Kylätontin lisäksi inventointialueelta ei löydetty yhtään esihistoriallisen tai historiallisen ajan löytöä tai rakennetta, joka kuuluisi muinaismuistolain mukaisen suojelun piiriin, eivätkä tutkimukset täten anna aihetta suojelutoimille tai jatkotutkimuksille.

Espoossa 6.9.2013

FM Kerkko Nordqvist

INVENTOINNISSA LÖYDETYT JA TARKASTETUT KOHTEET

Inventoinnissa löydettyt uudet kohteet

Kohde	Tyyppi	Mj-tarkenne	Ajoitus	P (keski)	I (keski)
-	-	-	-	-	-

Inventoinnissa tarkastetut vanhat kohteet

Kohde	Tyyppi	Mj-tarkenne	Ajoitus	P (keski)	I (keski)
Tuomaala (Suorama)	Asuinpaikat	Kylänpaikat	historiallinen	6817874	340813

LÄHTEET

Suulliset tiedonannot

Adel, V. 2.9.2013. Tietoja Suoraman historiallisen kylätontin tarkastuksesta 2.5.2013.

Raportit

Tiitinen, T. 1993. Kangasalan inventointi 1993. Pirkanmaan maakuntamuseon arkisto.

Kartat

Kangasala (Geographilic Carta öfwer Cangasala Socken). Pitäjänkartta. Ei päiväystä (1800-luvun alku?) tai tekijää. Jyväskylän yliopisto / Heikki Rantatupa: historialliset kartat. www.vanhakartta.fi.

2241 02 "Kangasala" Pitäjänkartta. G. Mohell, 1847/1892. Arkistolaitos / Maanmittauslaitoksen kartta-arkisto. digi.narc.fi.

Elektroniset lähteet

Suvanto, Seppo 2001: Vanhan Satakunnan henkilötiedosto (VSHT) 1303–1571 / Henkilötiedosto: Ylä-Satakunnan kihlakunta / Vesilahden hallintopitäjä. http://www.narc.fi/suvanto/sivut_0506-0721_PIRKKALA.pdf

Kirjalliset lähteet

Alanen, T. & Kepsu, S. (toim.) 1989. *Kuninkaan kartasto Suomesta 1776–1805*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 505. Helsinki.

Suvanto, S. 1949. Keskiaika. *Längelmäveden seudun historia* I: 78–193. Forssa.

Virkkala, K. 1949. Längelmäveden seudun synty. *Längelmäveden seudun historia* I: 11–23. Forssa.

KOHDEKUVAUKSET

KANGASALA TUOMAALA (SUORAMA)

Muinaisjäännöstyyppi- ja tarkenne: asuinpaikat, kyläpaikat / muu arkeologinen kulttuuriperintökohde

Ajoitus: historiallinen

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Kiinteistötiedot: 211-452-18-6 (muinaisjäännös)
211-452-1-145 (muu kohde)
211-452-4-81 (muu kohde)

Sijaintitiedot: Karttalehti M4213L (TM35)
P=6817935-6817809
I=340784-340819
(kylätontin luoteis- ja kaakkoiskulmat)
Z=90-97,5 m mpy

Aikaisemmat tutkimukset: V. Adel, tarkastus 2.5.2013

Aikaisemmat löydöt: -

Inventointiajankohta: 3.9.2013

Löydöt: -

Valokuvat: Pirkanmaan maakuntamuseon tietokanta, KYY 119

Kohteen sijainti ja kuvaus

Suoraman kylätontti sijaitsee Kangasalan kunnan länsiosassa, Suoramanjärven pohjoisrannalla savikoiden keskellä olevalla hieta-/hiesumäellä (90–97,5 m mpy). Kumpare asettuu länsiluode–eteläkaakko –suunnassa järven ja Suoramanjärventien väliin, on n. 200 m pitkä ja n. 60 m leveä ja laskee paikoin melko jyrkästi etenkin pohjoiseen. Tontin alue on pääosin edelleen asuttua (os. Suoramanjärventie 131); mäellä oleva rakennuskanta (päärakennus, navetta ja ulkorakennus) ovat perua 1800–1900-luvuilta, rantasauna vuodelta 2013. Kylätontin länsiosa on peltoa ja sen halkaisee Suoramanjärven kunnalliseen uimarantaan menevä tieura ja sen parkkipaikka. Tontin eteläosa on peltoa/kasvimaata ja sen itä- ja pohjoispuolilla on viljeltyä peltoa.

Suoraman kylä mainitaan ensimmäistä kertaa maakirjoissa vuonna 1540, jolloin alueella on sijainnut neljä taloa: Musula eli Rantala, Aatola, Tuomola ja Nikkilä (Suvanto 2001: 514–516). Tontin tienoille on merkitty astutusta (neljä pistettä) myös 1700-luvun lopulta peräisin olevassa kuninkaankartastossa (Alanen & Kepsu 1989: 270). Suoraman kylätontin on paikantanut 1700-luvun isojakokartan perusteella nykyiselle peruskartalle V. Adel (2013). Isojakokarttaan merkittyjä neljää rakennusta tai niiden jäänteitä ei ollut enää nykyään mahdollista havaita maastossa, eikä alueelta löydetty muitakaan maanpäälle erottuvia rakenteita tai löytöjä, jotka olisi voinut yhdistää alueen vanhempaan historialliseen asutukseen.

Nykykartalle tehdyn asemoinnin perusteella kylätontin pituus sekä pohjois–etelä että itä–länsi –suunnassa on noin 100 m. Maastohavainnot, topografiaa lukuun ottamatta, eivät juuri tuo lisää tähän rajaukseen. Nykyisen päärakennuksen länsi- ja luoteis- sekä osin pohjois- ja itäpuolella piha on nurmella tai omenapuiden ja marjapensaiden peittämää – nämä alueet vaikuttavat potentiaalisimmilta ajatellen vanhempien kerrostumien säilymistä. Päärakennuksen eteläpuolella suuri osa maanpinnasta on auki pelloilla ja kasvimaalla: valtaosa maassa näkyvistä runsaista rakennusjätteistä, tiilenkappaleista yms. on kuitenkin peräisin paikalta äskettäin puretusta saunarakennuksesta. Kylätontin kaakkoiskulmassa olevalta pellolta löytyi myös hieman tiiltä ja palaneita kiviä, tontin itä ja koillispuoleinen pelto sen sijaan vaikutti hyvin puhtaalta. Päärakennuksen ja sen pohjoispuolella sijaitsevien ulkorakennuksen ja navetan alueella aiemman kylätontin kerrokset lienevät osin sekoittuneet rakennustöiden yhteydessä ja ainakin päärakennuksen ja karjakeittiön (navetan) välillä kulkee vanha putkilinja. Nykyisen piha-alueen ulkopuolella lännessä kylätontin alue on peltoa, jossa havaittiin joitain palaneita kiviä ja tiiltä; täällä rantaan vievä tie lienee myös tuhonnut tontin aluetta, samoin kuin kylätontin luoteisosassa sijaitseva parkkipaikka.

Näin ollen kartalle asemoidun kylätontin alueesta vain tontin länsiosassa oleva peltokumpare kuuluu muinaisjäännösrajausten piiriin, sillä pääosa tontista on edelleen asuinkäytössä ja luokiteltava näin ollen muuksi arkeologiseksi kulttuuriperintökohteeksi. Rantaan vievän tien sekä siihen liittyvän parkkipaikan alueet voidaan katsoa todennäköisesti tuhoutuneiksi (ks. kartta 7).

Alueelle suunnitellun vesihuoltorunkolinjan on määrä kulkea kylätontin pohjoisreunaa nykyisen Suoramanjärventien eteläpuolella. Tontin itäosassa linja kulkee 1950-luvulla rakennetun navetan ja tien välisellä n. 2 m leveällä kaistalla, jossa kulkee myös tietä seuraava salaoja. Linja leikkaa pihaan vievän ajotien, jonka jälkeen se kulkee metsittyneellä tasaisella alueella jyrkästi laskevan tonttimäen juurella. Ojanpenkasta ja avoimesta maakuopasta tehtyjen havaintojen perusteella alue on vanhaa, kynnettyä ja nykyään umpeenkasvanutta peltoa – täältä ei siis ole odotettavissa säilyneitä kulttuurikerroksia, minkä lisäksi topografia (jyrkkä rinne) erottaa tämän alueen tontin keskusosasta mäen päällä. Samoin tontin

länsipäässä putkilinja kulkee mäen juurella olevalla tasaisella alueella, joka myös lienee ollut peltoa; nykyään paikalle on tasattu uimarannan käyttäjille tarkoitettu hiekkapintainen parkkipaikka. Kiinteistölle tuleva vesihuoltolinjan haara on suunniteltu vedettäväksi tontin koillispuolella olevan pellon poikki (asemoinnissa tontin ulkopuolella, inventoinnissa ei löytöjä) ja navetan eteläpuolitse talon koilliskulmalle. Linja kulkee tällöin vain lyhyen matkaa asemoinnin perusteella rajatun kylätontin reunalla ja tällöinkin alueella, jossa on aiemmin 1900-luvulla tehty kaivuutöitä. Tässä esitetty linjaus, joka myös Suoramanjärventien vesi- ja viemärihankkeen edustajien kanssa maastossa käytiin läpi, on esitetty kartassa 8.

Yhteenvetona voidaan todeta, että vaikka havaintomahdollisuudet olivat kohtalaiset (laajat alueet tontista olivat avonaista peltoa tai kasvimaata), ei alueelta tehty löytöjä, jotka voisi suoraan yhdistää vanhempaan historialliseen asutukseen. Kylätonttiin liittyviä kerroksia on voinut säilyä mäen päällä etenkin nykyisen päärakennuksen länsi- ja luoteispuolella, mutta täällä kylätontin säilyneisyyden tarkempi määrittelemine vaatisi jatkotutkimuksia. Suunnitteilla oleva vesihuoltolinja ei sen sijaan näytä tuhoavan mitään näkyviä historiallisia rakenteita, eikä sen kaivaustöiden yhteydessä ole syytä suorittaa arkeologista valvontaa jos maastossa sovittua linjausta noudatetaan; linjaus kulkee pääosin tontin ulkopuolella ja kylätontin sisällä vain alueilla, jotka ovat jo häiriintyneet ja/tai tuhoutuneet aiempien kaivuutöiden ja maanviljelyn yhteydessä.

Kuva 1. Kangasala Tuomaala (Suorama), kylätontin alue kumpareen itäpäästä kuvattuna. 3.9.2013. Kerkko Nordqvist.

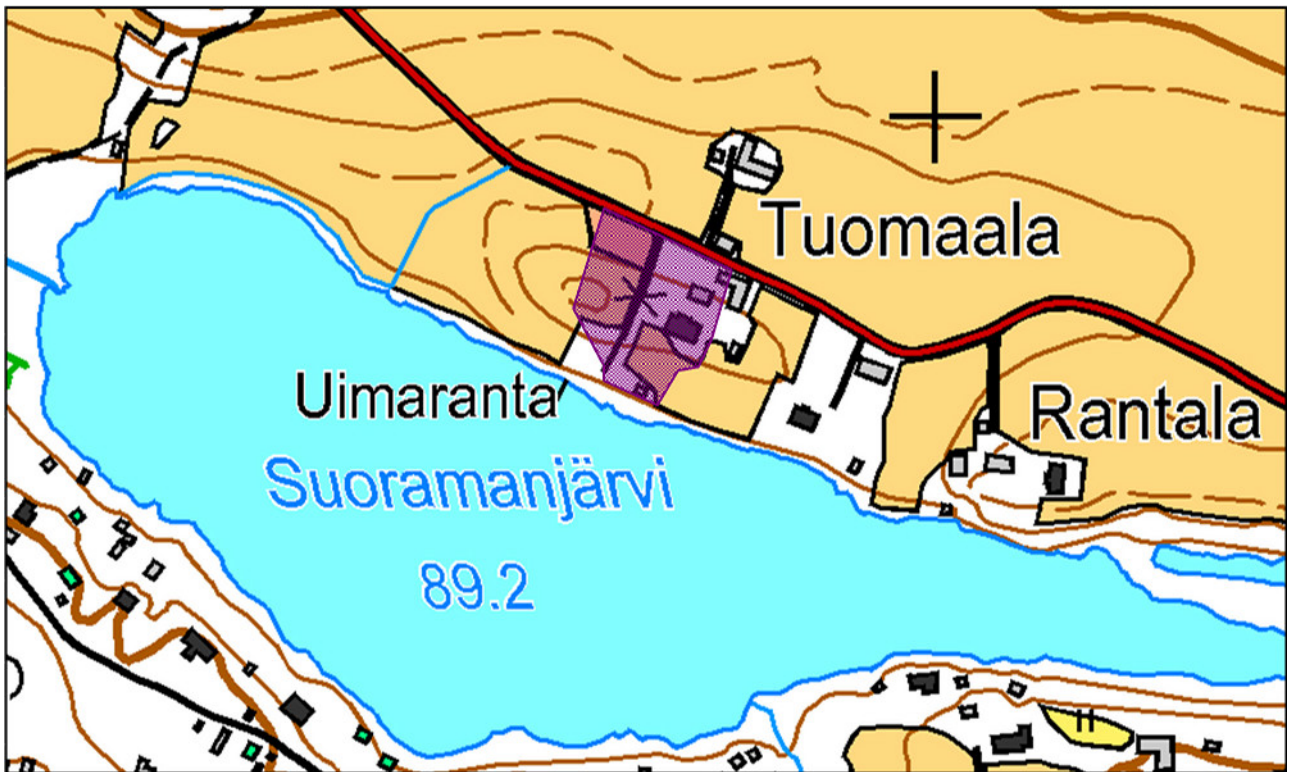
Kuva 2. Kangasala Tuomaala (Suorama), kylätontin koillisosa. Suunniteltu runkolinja tulee kulkemaan kuvan oikeassa reunassa kulkevalla nurmialueella/pellon reunassa, kiinteistölle johtava haara erkanee siitä kuvan etualalla kulkien pellon halki ja kuvassa näkyvän kuusen ja navetan välistä päärakennuksen kulmalle. Kuvattu idästä. 3.9.2013. Kerkko Nordqvist.

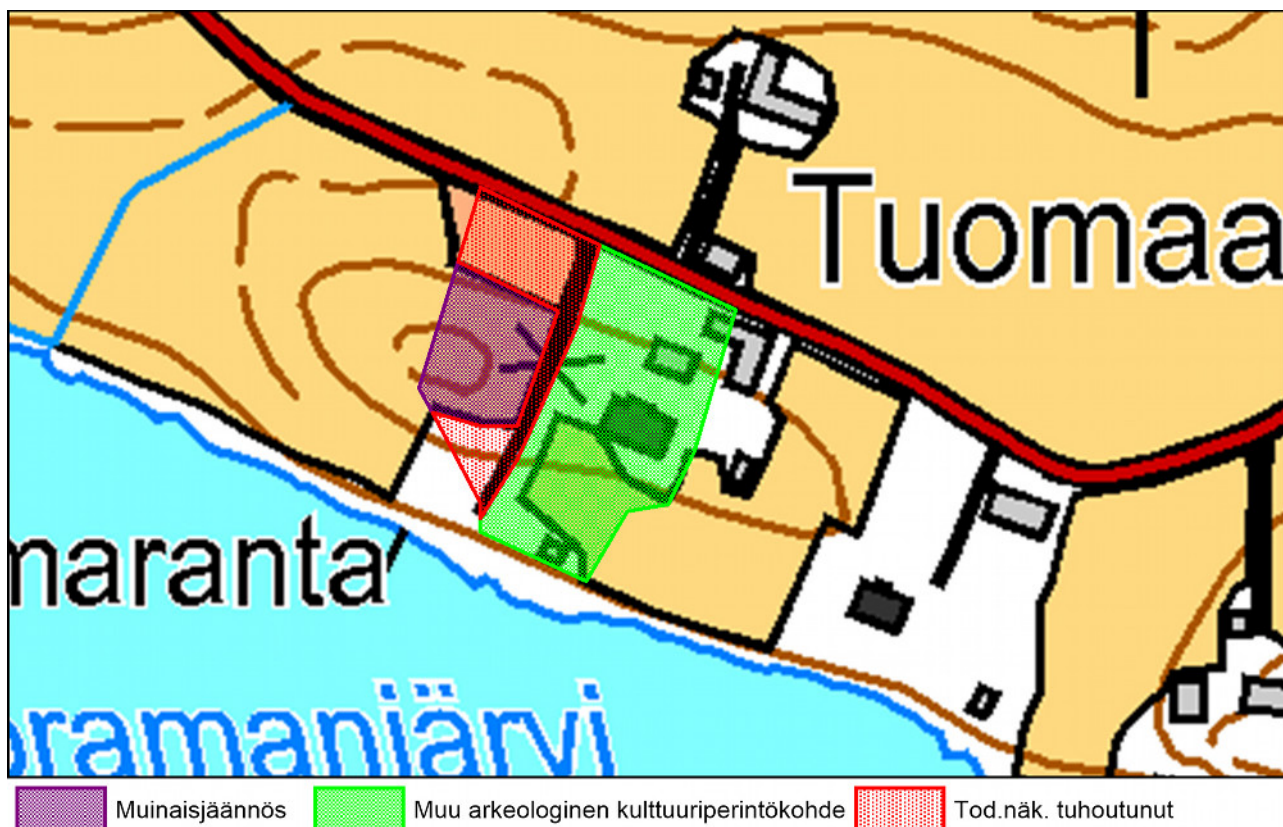
Kuva 3. Kangasala Tuomaala (Suorama), kylätontin pohjoisosa. Suunniteltu runkolinja tulee kulkemaan kuvan vasemmassa reunassa navetan ja tien välissä ja pihatien jälkeen kuvassa näkyvän kuusiaidan vierustaa vanhalla metsittyneellä pellolla; kartalle asemoidun kylätontin itäreuna on kuvan etualalla suunnilleen navetan ikkunan kohdalla ja länsiraja taustalla näkyvän tien mutkasta hieman kuvan ottopaikkaa kohti. Kuvattu idästä. 3.9.2013. Kerkko Nordqvist.

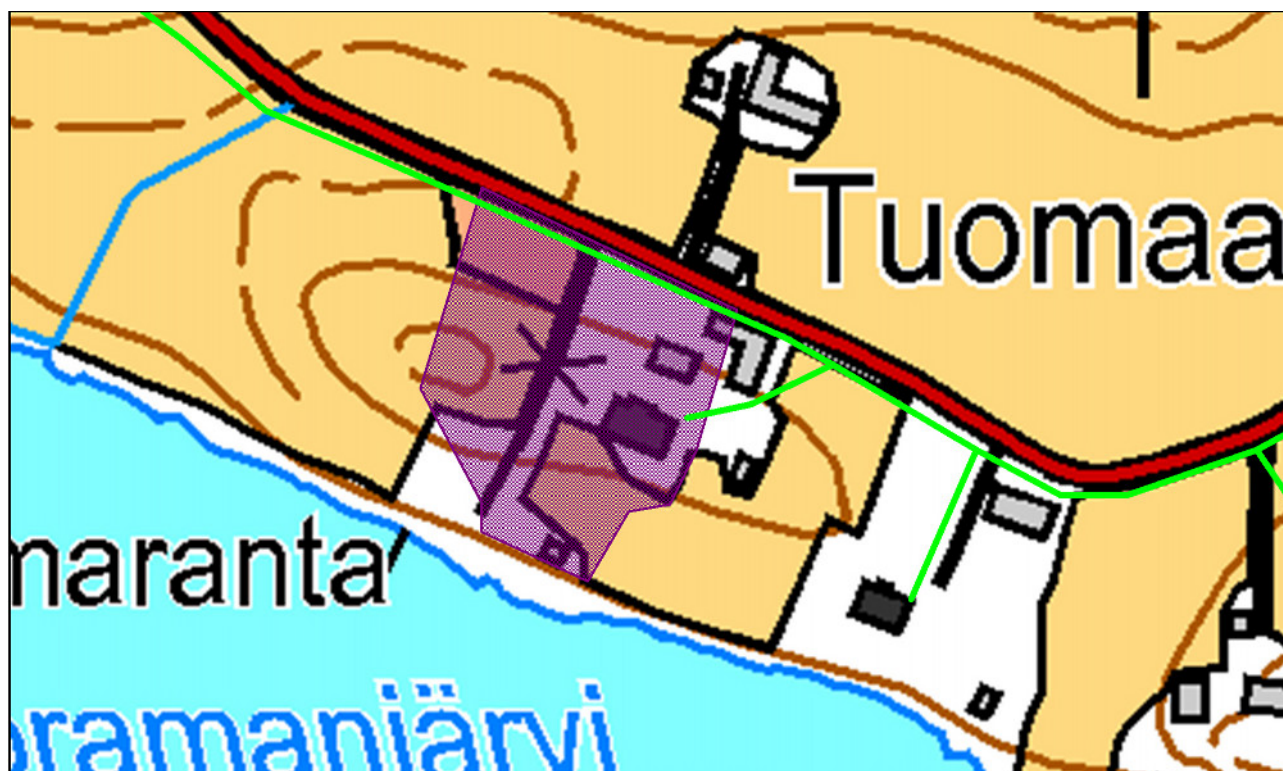
Kartta 5. Kangasala Tuomaala (Suorama), kylän tonttimaa ja lähiympäristö 1700-luvun isojakokartan mukaan (kuva: V. Adel).

Kartta 6. Kangasala Tuomaala (Suorama), peruskarttaote; kylätontin aluerajaus V. Adelin kartta-asemoinnin perusteella. Pohjakartta © Maanmittauslaitos, 2013. MK 1: 5000.

Kartta 7. Kangasala Tuomaala (Suorama); karttaan rajattu muinaisjäännösalue, muu arkeologinen kulttuuriperintökohde ja kylätontin todennäköisesti tuhoutunut alue. Pohjakartta © Maanmittauslaitos, 2013. MK 1: 2500.

Kartta 8. Kangasala Tuomaala (Suorama), maastossa tarkastettu ja hankkeen edustajien kanssa sovittu linjaus kylätontin alueella. Pohjakartta © Maanmittauslaitos, 2013. MK 1: 2500.

DIGITAALIKUVALUETTELO

Luettelo Kangasalan Suoraman vesihuoltolinjan arkeologisen inventoinnin (2013) yhteydessä otetuista digitaalisista valokuvista.

Kuvat on luetteloitu Tampereen museoiden Siiri-kuvatietokantaan.

Kansi. Kangasalan Suoraman kylätontti (oikealla kumpareella) ja ympäröivää peltomaisemaa. Kuvattu luoteesta. 3.9.2013 . Kerkko Nordqvist.

1. Kangasala Tuomaala (Suorama), kylätontin alue kumpareen itäpäästä kuvattuna. 3.9.2013. Kerkko Nordqvist.

2. Kangasala Tuomaala (Suorama), kylätontin koillisosa. Suunniteltu runkolinja tulee kulkemaan kuvan oikeassa reunassa kulkevalla nurmialueella/pellon reunassa, kiinteistölle johtava haara erkanee siitä kuvan etualalla kulkien pellon halki ja kuvassa näkyvän kuusen ja navetan välistä päärakennuksen kulmalle. Kuvattu idästä. 3.9.2013. Kerkko Nordqvist.

3. Kangasala Tuomaala (Suorama), kylätontin pohjoisosa. Suunniteltu runkolinja tulee kulkemaan kuvan vasemmassa reunassa navetan ja tien välissä ja pihatien jälkeen kuvassa näkyvän kuusiaidan vierustaa vanhalla metsittyneellä pellolla; kartalle asemoidun kylätontin itäreuna on kuvan etualalla suunnilleen navetan ikkunan kohdalla ja länsiraja taustalla näkyvän tien mutkasta hieman kuvan ottopaikkaa kohti. Kuvattu idästä. 3.9.2013. Kerkko Nordqvist.

KARTTALUETTELO

Luettelo Kangasalan Suoraman vesihuoltolinjan arkeologisen inventoinnin (2013) raporttiin kuuluvista kartoista

1. Tutkimusalueen sijainti. Pohjakartta © Maanmittauslaitos, 2013. MK 1:75000.
 2. Tutkimusalue 1800-luvun alun (?) pitäjänkartassa (www.vanhakartta.fi).
 3. Tutkimusalue vuoden 1847 (viimeistelty 1892) pitäjänkartassa (digi.narc.fi).
 4. Tutkimuksissa tarkastetun Suoraman kylätontin sijainti (pallo) ja tutkimuksessa inventoitu alue. Pohjakartta © Maanmittauslaitos, 2013. MK 1:20000.
 5. Kangasala Tuomaala (Suorama), kylän tonttimaa ja lähiympäristö 1700-luvun isojakokartan mukaan (kuva: V. Adel).
 6. Kangasala Tuomaala (Suorama), peruskarttaote; kylätontin aluerajaus V. Adelin kartta-asemoinnin perusteella. Pohjakartta © Maanmittauslaitos, 2013. MK 1: 5000.
- Kartta 7. Kangasala Tuomaala (Suorama); karttaan rajattu muinaisjäännösalue, muu arkeologinen kulttuuriperintökohde ja kylätontin todennäköisesti tuhoutunut alue. Pohjakartta © Maanmittauslaitos, 2013. MK 1: 2500.
- Kartta 8. Kangasala Tuomaala (Suorama), maastossa tarkastettu ja hankkeen edustajien kanssa sovittu linjaus kylätontin alueella. Pohjakartta © Maanmittauslaitos, 2013. MK 1: 2500.